

YANLIŞ ANTİBİYOTİK KULLANIMI

Araştırmalara göre ülkemizde olması gerekenin 4-5 katı antibiyotik tüketilmektedir. Bu fazlalığın sebebi bazen tetkik imkanlarının olmayışı, şüpheli durumlar, en çok da doktora gitmeden, kendiliğinden kullanan hastalardır. Bu yanlışlık ülkemize, cebimize büyük bir maddi yük getirmekle kalmayıp aşağıda görüleceği gibi sağlığımıza, hatta dünya sağlığına büyük zararlar vermektedir.

Genellikle en çok yanlış boğaz ağrıyanlar yapmaktadır. Boğaz ağrıyan çoğu kişi ilk fırsatta eline geçen bir antibiyotiğe başlayıp, şikayetleri geçince de kesmektedir. Oysa boğaz enfeksiyonlarında antibiyotik alınması gereken tek durum hastalık belirtileriyle birlikte olan Beta Hemolitik streptokok enfeksiyonudur ve boğaz ağrılarının %60'ından fazlasında Beta yoktur. Ağrının sebebi

çoğunlukla virütik yani antibiyotikten yararlanamayacak enfeksiyonlardır.

Çoğunlukla boğaz ağrısı kısa zamanda geçer, burun akması vb.başlar. Eğer belirtilerle doktor Beta enfeksiyonu olduğundan emin olduysa veya daha iyisi boğaz kültürüyle bunu kanıtladıysa genelde 10-14 günlük "uygun" Antibiyotik verilmesi gerekmektedir. Daha az kullanılabilen bazı özel ilaçlar, tek doz depo penisilin de aynı işi görebilir. Ve antibiyotik bittikten 2-3 gün sonra mümkünse tekrar kültür yaparak tedavinin başarısı denetlenmeli, Beta'nın bittiğine emin olunmalıdır. Şikayeti olmayan Beta taşıyıcılarında tedavinin anlamı yoktur ve başkasına bulaşma olasılığı yoktur.(Bu nedenle kreşlerde Beta taraması yapmanın anlamı yoktur.)

İkinci en çok yanlış ateşli vakalarda olmaktadır. Ateşli vakaların da çoğu virütik, yani antibiyotiğe gerek duyulmayacak

vakalardır. "1-2 Antibiyotik aldım, iyileştim" gibi sözler gereksiz kullanıldığının ispatıdır. Ateş önemli bir bulgudur. Basit bir gribal enfeksiyonu gösterebileceği gibi ölüme bile götürebilecek menenjit gibi olayları, ameliyat gerekebilecek bir apandisit, sağırılığa kadar gidebilecek kulak enfeksiyonunu vb.de gösteriyor olabilir. Tabi hastanın bunları ayırt etmesi mümkün değildir. Bir süre antibiyotik kullandıktan doktora giden hastada kültür yapmanın anlamı kalmamakta, ortada kalan tablodan doğru teşhisi koymak çok zorlaşmakta, doktor ne yapacağını şaşırmakta, hastanın sağlığı tehlikeye girmektedir.

Eksik veya yanlış antibiyotik kullanımı söz konusu olur da mikrop temizlenemezse, hayatı etkileyecek birçok hastalığa sebep olabilir. (Kalp ve eklem romatizması, kalp kapak hastalığı, böbrek yetmezliği vb.)

Yanlış kullanım önce hastada o antibiotiğe direnç kazandırır, giderek o ve benzeri antibiotiklere dirençli mikroplar tüm çevresine, ülkesine ve dünyaya yayılır, insanlar hiç kullanmadığı ilaca dirençli hale gelir. Bu yüzden ilaç endüstrisi sürekli etkili yeni antibiotik yaratmaya çalışır, ilaçların fiyatı giderek artar ve daha ne kadar yeni ilaç yaratılabileceği bilinemez. (Bu kötü kullanımlar yüzünden şu anda ülkemizde dirençli Tüberküloz büyük bir sorundur.)

Ayrıca ömür boyunca fazla kullanılan antibiotikler kansere yol açan faktörlerdendir. Bir doktor hastaya antibiotik yazıp yazma-maya karar verirken hastalığın muayene ve tetkik bulgularını, nedenini, etken bakterinin tipini, direnç durumunu, farklı antibiotiklerin etkinliklerini, ülkedeki direnç durumunu, varsa hastanın başka hastalığını, o sıralarda kullandığı ilaçlarıyla etkileşimini ve ilacın fiyatını göz önünde

bulundurmaya çalışır. Aldığı 6 yıllık eğitim, daha sonra katıldığı toplantı ve kongreler, okuduğu yayınlar ve tecrübesiyle karar alır. Hasta bunun farkında bile olmaz. Her yıl unutulmuş bilgiler, maddi imkansızlıklar, zamansızlık, ülkemizdeki bu konudaki denetimsizlik ve desteksizliğe rağmen doktor bu birikimle herhalde hastanın kendisinden çok daha doğru bir şekilde olaya yaklaşabilir.

2004 yılı içerisinde en çok kullanılan antibiotiklerin kutusu 10 ila 75 milyon arasındadır. Hasta bunun %20'sini verse bile %80 masraf devletin, yani hepimizin cebinden çıkmaktadır.

Kısacası bu cahilce ilaç kullanımı hem maddi olarak, hem sağlık açısından büyük zararlar yaratabilmektedir.

YANLIŞ ANTİBİYOTİK KULLANIMI VE SONUÇLARI

Dr. A. Nur CANOĞLU

ODTÜ Sağlık ve Rehberlik Merkezi